

stalnika, ki je posebno v nemščini tako pogost. Tapatam pa me moti ritem prevoda (seveda je to zelo subjektivna zadeva), ki prav v izvorniku nekatere stavke tako lepo poudarja, da jih ne pozabiš nikdar več.

Ne bom podrobno navajal, saj se mi zdi na splošno prevod zelo natančen in skrben, včasih pa tako nežen in rahel, da je kar občudovanja vreden.

Vital Vodušek

Knjige Vodnikove družbe za leto 1951. Ljubljana, 1950. Izdala in založila Vodnikova družba.

Vodnikova družba — najmlajša izmed večjih knjižnih družb — je kaj hitro zašla v stereotipnost in brez dolge tradicije že skoraj okostenela. Vsebinsko so knjige že s tem označene, glede oblike bi dejal, da tudi niso razodetje.

»Vodnikova pratika« (uredil P. Karlin) je pratikarska od stereotipnih Gasparijevih cikcakov po zaglavjih in na svetnikih tja do oglasov. Knjižni del prinaša marsikaj raznolikega, a vsega skupaj malo, in niti tisto ne vem, če bo ustrezalo krogu, kateremu so knjige namenjene; novega ne vidim nič ne v zamisli ne v razporeditvi snovi. Ne trdim, da bi ga šlo zameitati, izdajateljem ustreza, manj bralcem, najmanj pa tistim, ki bi v slovenski knjigi vedno in povsod in tudi v takih koledarjih radi videli samo napredek. Velik plus pred podobnimi koledarji so slike v tisku z bakra.

Mihajlo Pupin: Od pastirja do izumitelja (prevel Pavel Brežnik, I. del) je življenjepis velikega srbskega self-made-mana, ki je za nas Slovence pomemben zaradi pariške mirovne konference (Bled!). Zato je prav, da smo v znak hvaležnosti dobili prevod njegove avtobiografije, ki je v svetu dosegla precej izdaj. Ne vem pa, če je bila vprav ljudska knjižna družba poklicana izdati to delo, sodilo bi v druge založbe, ki izdajajo dela, potopise in življenjepise za nas manj pomembnih ljudi. Za ljudsko knjigo je ta samoopis v izvorni obliki in pripravi brez dvoma pretežak, povsod vidiš, da ga je pisal učenjak. Vnanje ogrodje dogodkov v Pupinovem življenju: od banatskega pastirčka in šolarja do mladoletnega narodnega borca in študenta, od domače vasi čez Prago in Hamburg v New York, od green-horna do delavca, ameriškega državljana, dijaka na Columbiji in v Cambridgeu, je nadvse zani-

mivo. Prav tako tudi miselni in nazorni razvoj, ki že v začetku nosi klice bodočega zvanja. Vzpodbudna je — zlasti danes — pri vsem ameriškem okolju ljubezen do domače zemlje, do matere, do vere, za nas pa še posebno in morda največ za tisto, kako piše o Slovencih. V času, ko se pri nas maliči slovenstva in svojstva otepajo, bo njim in nam Pupin lahko za merilo vrednotenja. — Prevod je zelo povprečen.

Ivan Matičič: Moč zemlje. Izmed obeh izvornih del, ki jih je družba izdala, je Matičičeva povest za ne vem koliko boljša od Lahove. »Moč zemlje« naj bi bila slika koroške vasi na meji tik pred vojno, med njo, po nji tja do zadnje odločitve, ko jo tuje roke končno in veljavno vržejo tja, kamor ne spada. Ljudje, pokrajina, borbe, življenje valovito kot je, zajeto v okvir močne, jedrovite govorice, ki jo je Matičič izobrazil v slog, kar je po mojem prva odlika te knjige. Ne bi dejal, da je povest kot smo jih vajeni, je brez osrednje zgodbe. Pred nami rase vas in njeni ljudje vsak s svojim življenjem in svojo zgodbo, ki pa stopa v ospredje le, kolikor je pomembna za vas in za tisti kos zemlje, ki bi nam ga pisec rad predočil vsega, to se pravi v zvezanosti prostora in časa. Mozaičnost, ki je pri takem — dejal bi — kolektivističnem konceptu neizogibna — me pri tej povesti ne odbija; iz perspektive človek začuti spet enkrat slovensko zemljo in bolešč. Gotovo, da bi si želel več izdelanosti in osredotočenosti. Poleg Preglja in njegove tolminščine pa je Matičič edini dal svoji povesti pokrajinsko barvo s tisto lepo, pravljico koroško besedo, ki se krepko poda njegovi (včasih nenavadni) lapidarnosti. Ne gre, da bi tako, z vročim in pravilnim pojmovanjem napisano delo z vidnimi kvalitetami natezal na teorije, zlasti še ne v tem času, ko nam grozi vsaka slovenska knjiga biti — nacionalni dogodek. Zdi se mi, da Matičičeva povest rešuje ostale knjige.

Ivan Lah: Sigmovo maščevanje. Rad bi vse to napisal tudi o Lahovi knjigi, a ne morem. Z njo je Lah nedvomno dokazal, da je knjižno star celo več kot petdeset let. »Sigmovo maščevanje« je nezgodovinska »zgodovinska« povest z romantično zgodbo, kot se pač spodobi, mestoma pa se zgodba izgublja za profesorskim citiranjem zgodovine, za cvetoberi rodoljubnih krilatic

ter že znanimi apoteozami protestantovstva in »narodnega« plemstva. Stil je isti kot v prvih Lahovih delih. Za konec ne morem napisati drugega, kot da je bridko, prebrati se skozi tak perotvor.

Že dokaj let se na tem mestu ponavljajo misli in želje glede te vrste naše književnosti in čas bi že bilo, da bi jih začeli upoštevati tisti, ki se jih najbolj tiče.

Mirko Javornik

Sinclair Lewis: Babbit. Prevel Borivoje Nedić. Izdanje Nolit, Beograd 1951.

Z »Babbitom« je založba Nolit dala tretji prevod S. Lewisa, ki programsko spada v okvir založbe, o čemer nam govore imena kot Glaeser, Remarque, Upton Sinclair, L. Renn, E. E. Kisch, London i. dr. Babbit se mi zdi, da ni najboljše Lewisovo delo. »Arrowsmith« ga po organičnosti in smotreni celotnosti kakor tudi po človeški tezi in globini presega. Je pa »Babbit« spreten in značilen prerez skozi sredino in železno jedro amerikanstva in njegove kulture, katere nosilec in najvažnejši predstavljavec je malo buržujstvo v stacionarnosti in povprečnosti svojih stremeljenj, potreb, zahtev, idealov o življenju in o vsem. »Babbit« — to je standardizirana kultura, standardizirano življenje, standardizirana strast, iz katere je izključeno vse osebno, kar se ne more podrediti edinemu smotru in smislu vseh teh ljudi: blagostanju, prosperiteti. Pod vidikom le-te žive svoje malo življenje, spe in bde, delajo in lenarijo, grešijo in molijo, ona jim stavi in širi meje preko morale, religije in razreda. Babbit je ogabni ideal srednjega povprečnjaka in večino njegovih glavnih črt lahko prenesemo na ves svetovni meščanski razred, ki daje sedanjemu življenju uradno lice. Sicer so tudi v njem še elementarni gibi in prebujenja, ki se ga polote v kakih posebnih občasjih, toda ni jih več zmožen pristno doživljati; če se kateremu za hip vda, se mu zdi, da je postal heroj nad filistrstvom okolja, a ker je v bistvu pokvarjen, ga mora spet potegniti nazaj, odkoder misli, da se je dvignil. Kdor od teh ljudi bi zares spoznal, kje je, kdo je in v kako klavarno življenje je obsojen, mu ne bi preostalo drugega, kot da stori po vzgledu Pola Rizlinga. Babbit v svoji navidez pretirani razgaljenosti in onemoglosti je jedro in opora sedanjega družabnega življenja in torej splošno človeški. To mu

daje širšo ceno, kakor če bi bil hotel Lewis v njem samo ironizirati tip meščana iz Zenita. Zato je ta knjiga vzporedna podobnim družabnim romanom najbolj znanih imen, zlasti še, ker je Lewis mojstrski pripovednik in neizčrpno iznajdljiv slikar vseh malenkostnosti življenja, ki izpolnjujejo celoto in nam dajejo verno sliko ter pridih resničnosti. V tem prodornem pronicanju v prav vse kote in vse pojave vsakdanjega življenja je Lewisova moč in zanimivost. Lahko bi pisal, kako bi bil Babbita izoblikoval umetniško boljše in močnejše, a treba mi je računati z romanom kot takim, ker tudi tak skupno z deli Uptona Sinclairja, Dos Passosa, Kische, Moranda, Duhamela pomaga ustvarjati v nas predstavo o drugem in resničnejšem obrazu Amerike in ima kot take vrste literatura svoj pomen in svojo ceno. — Prevod je lep in se dobro bere.

Mirko Javornik

M. Vidović: Pregled filozofije. Knj. I. Sarajevo, 1950. Založila Biblioteka Uzgajatelj.

V pričujoči knjigi obravnava M. V. v poljudni besedi potek filozofije od najstarejših časov do Sokrata. On je povsem praktično usmerjen filozof ozir. etik, ni mu za podroben, analitičen znanstven študij. Da ni filozofija doslej dosegala tega svojega cilja, so po njegovem krive metode in poti. Najstarejši narodi so podvrgli filozofijo religiji, Grki so se posvetili kozmologiji, šele Sokrat in njegov prednik Pitagora sta pokazala na etične vidike filozofije. Dalje dolži literatura, ki je na »veliku sramotu čovječanstva« stvarjala svoje junake le »iz blata«. Končno se spravi nad religije. Namen njegov je, da s to knjižico »i sa praktične strane života shvatimo velike duhovne probleme ljudske historije«, to je, da popularizira filozofijo. Najprej obdela na 17 straneh razvoj filozofije pri vzhodnih narodih, nakar na nadaljnjih 70 straneh obravnava grško filozofijo od najstarejših dob dalje do Sokrata. Za Sokratom obravnava po vrsti hitro še vse sledeče filozofske struje (Megarce, Kirence, Kinike).

Vidoviću ne moremo odrekati prizadevnosti, da tudi manj izobraženemu človeku približa vrednote, ki jih je bila nakopičila pred nas zgodovina filozofije, kakor se je ta javljala od svojih početkov. Sicer je pa vsa njegova filozofija ali boljše: etika, kakor